

1 Důkazní břemeno

Strany musí prokázat skutečnosti, na nichž zakládají svá tvrzení a námitky, vyjma případů, kde skutečnosti prokazovat nemusí (viz bod 1.2).

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

V souladu s občanským soudním řádem Litevské republiky (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) nesou důkazní břemeno strany v projednávané věci. Musejí prokázat skutečnosti, na nichž zakládají svá tvrzení a námitky, vyjma případů, kde skutečnosti v souladu s občanským soudním řádem prokazovat nemusí.

Všechny soudy posuzují občanskoprávní věci podle zásady kontradiktornosti. Každá strana musí prokázat skutečnosti, na nichž zakládají svá tvrzení a námitky, vyjma případů, kde skutečnosti prokazovat nemusí.

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

V souladu s článkem 182 občanského soudního řádu jsou z důkazního břemene vyloučeny tyto typy skutečností:

skutečnosti, které soud uzná jako všeobecně známé,

skutečnosti stanovené ve vymahatelném soudním rozsudku v jiném občanském nebo správním řízení, kterého se účastnily tytéž osoby, s výjimkou případů, kdy má rozhodnutí právní důsledky pro jiné osoby, které se řízení neúčastnily (skutečnosti způsobující újmu),

důsledky jednání osob, které je trestným činem, pokud tyto důsledky potvrdil soud v pravomocném rozhodnutí v trestním řízení (skutečnosti způsobující újmu),

skutečnosti, které jsou pravděpodobné podle zákona a nenapadnutelné obecným postupem, skutečnosti, které strany uznaly.

Strana má právo uznat skutečnosti, o něž se opírá tvrzení nebo námitka druhé strany. Soud může považovat uznanou skutečnost za prokázanou, domnívá-li se, že uznání je konzistentní s okolnostmi v projednávané věci a strana je neucínila za účelem oklamání, násilí nebo hrozby nebo omylem či za účelem zamlčení pravdy.

Nutno též podotknout, že uvedené okolnosti lze zpochybnit předložením důkazů obecným postupem.

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

Může-li soud na základě předložených důkazů dospět k závěru, že existuje větší pravděpodobnost, že určitá skutečnost nastala, spíše než nikoli, uzná danou skutečnost za prokázanou.

2 Provádění důkazů

Důkazy v občanských řízeních se rozumí skutečné údaje, na základě nichž soud zákonem stanoveným postupem určí existenci či neexistenci skutečností dokládajících tvrzení a námitky stran i jakýchkoli dalších skutečností relevantních k vynesení nestranného a spravedlivého rozhodnutí v projednávané věci. Takové údaje je možné prokázat těmito prostředky: prohlášení stran nebo třetích osob (přímo či prostřednictvím zástupce), výpovědi svědků, listinné důkazy, věcné důkazy, inspekční protokoly, znalecké posudky, zákonným způsobem získané fotografie, video a audio záznamy a další formy důkazů.

Soud může též požádat členský stát EU, aby shromáždil důkazy nebo je provedl přímo v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech v zájmu zlepšení, zjednodušení a zrychlení spolupráce mezi soudy při provádění důkazů.

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

V souladu s článkem 179 občanského soudního řádu důkazy předkládají strany a další účastníci řízení. Nejsou-li předloženy důkazy dostačující, může soud strany a ostatní účastníky řízení požádat, aby soudu předložili dodatečné důkazy, přičemž stanoví lhůtu, v níž tak mají učinit. Soud je též oprávněn shromažďovat důkazy z vlastního podnětu (*ex officio*), ale pouze v případech stanovených zákonem.

Soud je podle občanského soudního řádu oprávněn shromažďovat důkazy z vlastního podnětu při rozhodování v rodinných a pracovněprávních věcech, domnívá-li se, že je to nezbytné k tomu, aby v dané věci mohl rozhodnout spravedlivě (články 376 a 414).

Článek 476 občanského soudního řádu dále stanoví, že soud rozhodující ve věcech týkajících se přiznání svéprávnosti nezletilým osobám (tzv. emancipace): pověřil orgán sociálně-právní ochrany dětí v místě bydliště nezletilého, aby předložil svůj závěr ohledně připravenosti nezletilého nezávisle prosazovat všechna občanská práva nebo plnit povinnosti,

vyžádá si údaje o tom, zda byl nezletilý usvědčen nebo zda se dopustil porušení správního či jiného práva,

je-li nezbytné prokázat úroveň fyzického, morálního, duchovního a duševního rozvoje nezletilého, nařídí forenzní psychologické nebo psychiatrické vyšetření a vyžádá si lékařskou dokumentaci nezletilého nebo jiné materiály nezbytné k provedení vyšetření,

provede veškeré další úkony nezbytné pro přípravu na jednání v dané věci.

Článek 582 občanského soudního řádu rovněž stanoví, že při rozhodování ve věci povolení převodu vlastnického práva k rodinnému majetku, povolení zatížit rodinný majetek hypotékou nebo jinak zatížit práva k tomuto majetku je soud oprávněn při posuzování okolností projednávané věci požádat, aby žadatel doložil finanční situaci rodiny (příjem, úspory, jiný majetek, závazky), údaje o převáděném rodinném majetku, údaje od orgánu sociálně-právní ochrany dětí o rodičích dítěte, předběžné smluvní podmínky a výhledy týkající se plnění budoucí transakce, výhledy týkající se ochrany práv dítěte v případě neuskutečnění transakce a další důkazy.

2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Za účelem shromáždění důkazů (podle článků 199 a 206 občanského soudního řádu) si může soud vyžádat, aby právnická nebo fyzická osoba předložila listinné či věcné důkazy, které musí být předloženy přímo soudu ve stanovených lhůtách. Není-li fyzická či právnická osoba schopna požadované listinné či věcné důkazy předložit nebo tak není schopna učinit ve stanovené lhůtě, musí o tom vyzrozumět soud a uvést důvody. Soud může osobě požadující listinné či věcné důkazy vydat osvědčení, které danou osobu opravňuje k získání důkazů, aby mohly být předloženy u soudu.

Při přípravě na soudní jednání soudce provádí také další procesní úkony, které jsou nezbytné k řádné přípravě věci pro soudní jednání (vyžádá si důkazy, které nemohou získat účastníci řízení, shromažďuje důkazy z vlastního podnětu v případech, kdy tak může podle občanského soudního řádu činit, atd.).

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

Soud může důkazy odmítnout v těchto případech:

pokud jsou nepřijatelné,

pokud důkazy nepotvrzují ani nevyvracejí skutečnosti relevantní v dané věci (článek 180 občanského soudního řádu),

pokud bylo možné důkazy předložit dříve a jejich pozdější předložení prodlouží řízení (čl. 181 odst. 2 občanského soudního řádu).

Jakékoli dokumenty nebo jiné důkazy, na nichž žalující strana zakládá svá tvrzení, doklad o zaplacení soudního poplatku a návrhy na vyžádání důkazů, které žalující strana nemůže předložit, s uvedením důvodů, proč nemohou být předloženy, by měly být připojeny k žalobnímu nároku jako příloha, aby je soud mohl akceptovat (článek 135 občanského soudního řádu).

Nutno též uvést, že odvolací soud odmítne připustit nové důkazy, které mohly být předloženy soudu prvního stupně, vyjma v případech, kdy soud prvního stupně chybně odmítl připustit důkazy, nebo pokud potřeba předložit důkazy vznikla následně (článek 314 občanského soudního řádu).

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

Jak vymezuje občanský soudní řád, důkazy v občanských řízeních se rozumí skutečné údaje, na základě nichž soud zákonem stanoveným postupem zjistí, zda existují okolnosti dokládající tvrzení a námitky stran či nikoli i jakékoli další okolnosti relevantní k vynesení nestranného a spravedlivého rozhodnutí v dané věci. Uvedené údaje lze získat takto: prohlášení stran nebo třetích osob (přímo či prostřednictvím zástupce), výpovědi svědků, listinné důkazy, věcné důkazy, inspekční protokoly a znalecké posudky.

Jako důkaz je možné použít i zákonným způsobem získané fotografie a audio a video záznamy.

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

Články 192 až 217 občanského soudního řádu stanoví tato pravidla pro dokazování pomocí svědků a znalců:

Výslech svědků

Každý svědek je předvolán do soudní síně a vyslýchán zvlášť. Svědci, kteří nejsou vyslýcháni, nemohou v soudní síni během jednání zůstat. Vyslýchání svědci musejí v soudní síni zůstat až do skončení jednání. Pokud o to vyslýchání svědci požádají, může jim soud dovolit opustit soudní síň po vylechnutí stanovisek účastníků řízení.

Svědek může být vyslýchán *in situ*, pokud se nemůže na základě předvolání soudu k soudu dostavit z důvodu nemoci, stáří, zdravotního postižení či jiného závažného důvodu uznaného soudem a účastník řízení, který inicioval předvolání tohoto svědka, nemůže zajistit jeho přítomnost u soudu.

Soud musí určit totožnost svědka a vysvětlit mu jeho práva a povinnosti i právní odpovědnost v případě porušení přísahy a neplnění či nesprávného plnění jakékoli z jeho povinností.

Před zahájením výslechu svědek složí přísahu tím, že položí ruku na ústavu Litevské republiky (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) a řekne: „Já, (celé jméno), čestně a upřímně přísahám, že budu mluvit pravdu a že nezamířím, nepřidám ani nezměním žádné důkazy.“ Svědek vázaný přísahou podepíše znění přísahy. Podepsaná přísaha se založí do spisu.

Jakmile soud určí vztah svědka ke stranám a třetím osobám a další okolnosti mající význam pro posouzení jeho výpovědi (vzdělání, povolání svědka atd.), vyzve svědka, aby soudu řekl vše, co ví o případu, a aby neuváděl informace, pokud není schopen specifikovat zdroj.

Poté, co svědek poskytne své svědectví, mohou mu být kladeny otázky. Svědka nejprve vyslechne osoba, která o jeho předvolání požádala, a zástupce této osoby. Poté jej vyslechnou ostatní účastníci řízení. Svědka předvolaného z podnětu soudu nejprve vyslechne žalující strana. Soudce nesmí přihlížet k otázkám navádějícím svědka a k otázkám irelevantním v projednávané věci. Soudce je oprávněn pokládat otázky kdykoli během výslechu svědka.

V případě potřeby, na žádost účastníka řízení nebo z vlastního podnětu může soud svědka znovu vyslechnout během téhož jednání, předvolat již vyslechnutého svědka k dalšímu jednání u stejného soudu nebo konfrontovat svědky mezi sebou.

Ve výjimečných případech, kdy je nemožné nebo obtížné vyslechnout svědka před soudem, je soud rozhodující v dané věci oprávněn přijmout písemnou svědeckou výpověď, domnívá-li se s ohledem na totožnost svědka a povahu okolností, jichž se svědectví týká, že to nebude mít nepříznivý dopad na prokázání zásadních skutečností v projednávané věci. Z podnětu stran může být svědek předvolán k dalšímu výslechu u soudu, je-li to nezbytné k podrobnějšímu prokázání skutečností v dané věci. Před poskytnutím svědectví musí svědek podepsat znění přísahy stanovené v čl. 192 odst. 4 občanského soudního řádu a svým podpisem bere na vědomí, že poskytnutí křivé výpovědi je trestným činem. Písemná svědecká výpověď musí být poskytnuta za přítomnosti notáře, který ověří její pravost.

Výslech znalců

Znalecký posudek se přečte nahlas při soudním jednání. Před čtením znaleckého posudku musí znalec (znalci), který posudek vypracoval (kteří posudek vypracovali) a účastník se soudního jednání, složit přísahu tím, že položí ruku na ústavu Litevské republiky a řekne: „Já, (celé jméno), přísahám, že budu plnit povinnosti znalce v tomto řízení čestně a že předložím nestranný a odůvodněný znalecký posudek vycházející z mých ucelených odborných znalostí“. Je-li výslech veden mimo soudní jednání, je znění přísahy podepsané znalcem nedílnou součástí znaleckého posudku. Znalci uvedení na seznamu soudních znalců Litevské republiky (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*), kteří složili přísahu v okamžiku zařazení na uvedený seznam, nemusejí u soudu skládat přísahu a má se za to, že byli upozorněni na svoji právní odpovědnost v případě poskytnutí nepravdivého posudku a křivé výpovědi.

Soud je oprávněn požádat znalce, aby svůj posudek vysvětlil ústně. Ústní vysvětlení znaleckého posudku se zaznamená do zápisu ze soudního jednání.

Znalcům mohou být kladeny otázky, aby vysvětlili či doplnili znalecký posudek. Jako první může klást otázky osoba, která si jmenování znalce vyžádala.

Poté může být dotazován ostatními účastníky řízení. Pokud znalec pověřil soud z vlastní iniciativy, může znalci jako první klást otázky žalující strana.

Soudci mohou znalci klást otázky kdykoli během jeho výslechu.

Znalecký posudek se poskytuje pouze na žádost soudu (a musí být předložen v podobě písemné zprávy). Písemná zpráva musí obsahovat podrobný popis provedeního vyšetřování, závěry vyvozené na základě zjištění a odůvodněné odpovědi na otázky, které položil soud.

Požádá-li soud o znalecký posudek bez písemné zprávy, považuje se znalecký posudek za listinný důkaz předložený znalcem (podobně jako u jiných účastníků řízení) nebo požadovaný soudem v souladu s postupem stanoveným v občanském soudním řádu.

Článek 198 občanského soudního řádu stanoví tato pravidla pro předkládání listinných důkazů:

Listinné důkazy mohou předkládat účastníci řízení nebo si je může vyžádat soud v souladu s postupem stanoveným v soudním řádu.

Listinné důkazy musí být předloženy v podobě předepsané občanským soudním řádem: účastník řízení, který dokládá obsah procesní písemnosti listinným důkazem, musí připojit jeho originály nebo kopie (digitální kopie), a to ověřené soudem, notářem (nebo osobou oprávněnou vykonávat notářské úkony), právníkem účastnícím se řízení nebo osobou, která písemnost vydala (obdržela). Soud může z vlastního podnětu nebo na žádost účastníka řízení požadovat předložení originálů písemností. Účastník řízení podá žádost o předložení originálů písemností společně s předložením svého nároku, protinároku, žalobní odpovědi nebo jiných procesních písemností účastníků řízení. Účastníci řízení mohou takovou žádost podat později, pokud soud uzná, že existovaly pádné důvody, proč nebyla podána dříve, nebo pokud vyhovění dotčené žádosti neoddlá rozhodnutí v projednávané věci. Ve věcech, kde se obsahu procesních písemností týká pouze část písemností, mohou být soudu předloženy pouze příslušné části (výňatky).

Veškeré procesní písemnosti a jejich přílohy musí být soudu předloženy v litevštině kromě určitých výjimek stanovených v právních předpisech. Pokud účastníci řízení, jimž mají být procesní písemnosti doručeny, nerozumí litevsky, musí být soudu předloženy překlady těchto písemností do jazyka, kterému účastníci rozumí. Jestliže písemnosti, které mají být předloženy, musejí být v souladu se soudním řádem přeloženy do cizího jazyka, musí účastníci řízení soudu předložit ověřené překlady těchto písemností v souladu se zavedeným právním postupem.

Originály písemností ve spisu mohou být na žádost osob, které je předložily, vráceny. V takovém případě se ve spisu ponechají kopie písemností, které mají být vráceny, ověřené postupem stanoveným v soudním řádu.

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

Podle článku 197 občanského soudního řádu mohou být písemnosti vystavené státními a obecními orgány, které byly schváleny osobami zmocněnými státem v oblasti jejich působnosti a v souladu s požadavky upravujícími formu příslušných písemností, považovány za úřední listinný důkaz a mají větší důkazní sílu. Skutečnosti uvedené v úředních listinných důkazech se považují za zcela prokázané, dokud nejsou vyvrácené jinými důkazy v řízení, kromě svědeckých výpovědí. Zákaz dokazování pomocí svědků se nepoužije v případech, kdy by mohl být v rozporu se zásadami dobré víry, spravedlnosti a přiměřenosti. Důkazní hodnotu úředních listinných důkazů mohou získat také další písemnosti prostřednictvím legislativních aktů.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

Okolnosti projednávané věci, které musí být podle zákona prokázány určitými důkazními prostředky, nelze prokázat jiným způsobem (čl. 177 odst. 4 občanského soudního řádu).

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

Osoba předvolaná jako svědek se musí dostavit k soudu a poskytnout pravdivou výpověď. Osoba předvolaná jako svědek nese podle zákona právní odpovědnost, pokud nesplní povinnosti svědka (článek 191), tj. může jí být uložena pokuta.

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Svědék může odmítnout vypovídat, pokud by jeho výpověď byla důkazem proti němu samotnému, rodinným příslušníkům nebo blízkým příbuzným.

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědeckví?

Pokud se svědci, znalci nebo tlumočníci nedostaví k jednání, soud se zeptá osob účastnících se řízení, zda je možné v projednávání dané věci pokračovat bez přítomnosti svědků, znalců nebo tlumočnicků, a rozhodne o tom, zda bude jednání soudu pokračovat, nebo zda bude odročeno. Pokud se předvolaný svědek, znalec nebo tlumočnický nedostaví k soudu bez platného důvodu, může mu být vyměřena pokuta až do jednoho tisíce litasů. Svědek může být k soudu předveden také nuceně na základě rozhodnutí soudu (článek 248 občanského soudního řádu).

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědeckví?

Svědčit nemohou tyto osoby:

zástupci v občanských a správních řízeních nebo obhájce v trestním řízení, a to v souvislosti s okolnostmi, o nichž se dozvěděli při výkonu činnosti zástupce nebo obhájce,

osoby, které nechápu okolnosti týkající se projednávané věci nebo nemohou podat jasné svědeckví kvůli tělesnému nebo duševnímu postižení,

kněží, a to v souvislosti s okolnostmi, o nichž se dozvěděli při zpovědi,

zdravotničtí pracovníci, o okolnostech, na něž se vztahuje služební tajemství,

mediátoři, o okolnostech, o nichž se dozvěděli při mediaci v rámci smířčího řízení.

Zákon může stanovit i další osoby.

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Jakmile soud vyjasní vztah svědka ke stranám a třetím osobám a další okolnosti mající význam pro posouzení jeho výpovědi (vzdělání, povolání svědka atd.), vyzve svědka, aby soudu řekl vše, co ví o případu, a aby neuváděl informace, pokud není schopen specifikovat zdroj.

Poté, co svědek poskytne své svědeckví, mohou mu být kladeny otázky. Svědka nejprve vyslechne osoba, která o jeho předvolání požádala, a zástupce této osoby a poté ostatní účastníci řízení. Svědka předvolaného z podnětu soudu nejprve vyslechne žalující strana. Soudce nesmí přihlížet k otázkám navádějícím svědka a k otázkám irelevantním v projednávané věci. Soudce je oprávněn pokládat otázky kdykoli během výslechu svědka. V případě potřeby, na žádost účastníka řízení nebo z vlastního podnětu může soud svědka znovu vyslechnout během téhož jednání, předvolat již vyslechnutého svědka k dalšímu jednání u stejného soudu nebo konfrontovat svědky mezi sebou.

Ve výjimečných případech, kdy je nemožné nebo obtížné vyslechnout svědka před soudem, je soud rozhodující v dané věci oprávněn přijmout písemnou svědeckou výpověď, domnívá-li se s ohledem na totožnost svědka a povahu okolností, jichž se svědeckví týká, že to nebude mít nepříznivý dopad na prokázání zásadních skutečností v projednávané věci. Z podnětu stran může být svědek předvolán k dalšímu výslechu u soudu, je-li to nezbytné k podrobnějšímu prokázání skutečností v dané věci. Před poskytnutím svědeckví musí svědek podepsat předem stanovené znění přísahy a svým podpisem bere na vědomí, že poskytnutí klivé výpovědi je trestným činem. Písemná svědecká výpověď musí být poskytnuta za přítomnosti notáře, který ověří její pravost.

Účast účastníků řízení na soudním jednání a výslech svědků *in situ* je možné zajistit pomocí informačních a elektronických komunikačních technologií (videokonference, telekonference atd.). Používají-li se tyto technologie podle postupu stanoveného ministrem spravedlnosti, musí být zajištěno, že totožnost účastníků řízení je určena spolehlivě a že údaje (důkazy) jsou objektivně zaznamenány a předloženy.

Článek 803 občanského soudního řádu dále stanoví možnost soudů v Litevské republice požádat soud jiného státu, aby použil komunikační technologie (videokonference, telekonference atd.) při shromažďování důkazů.

3 Hodnocení důkazů

Soud hodnotí důkazy v řízení podle svého přesvědčení na základě komplexního a nestranného posouzení skutečností předložených v rámci řízení a v souladu se zákonem.

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

Faktické údaje se prokazují těmito způsoby: prohlášení stran a třetích osob (přímo či prostřednictvím zástupce), výpovědi svědků, listinné důkazy, věcné důkazy, inspekční protokoly, závěry znalců, zákonným způsobem získané fotografie, video a audio záznamy a další důkazy. Faktické údaje představující státní či služební tajemství nemohou být obvykle použity jako důkazy v občanskoprávním řízení, pokud nejsou zákonným postupem odtajněny. Údaje získané během mediace ve smířčím řízení nelze použít jako důkazy v občanskoprávním řízení vyjma případů, které stanoví zákon o mediaci v občanskoprávních sporech.

Nutno též uvést, že v souladu s článkem 185 občanského soudního řádu musí soud hodnotit důkazy v řízení podle svého přesvědčení na základě komplexního a nestranného posouzení skutečností předložených v rámci řízení a v souladu se zákonem. Žádné důkazy nemají žádný předem daný účinek na soud vyjma případů stanovených v občanském soudním řádu.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Ano (viz bod 2.4).

Poslední aktualizace: 16/11/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.